

[Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80> ; Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy nadannia administratyvnykh posluh orhanamy vykonavchoi vlady» №90-r vid 15.02.2006 roku // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. - 2006. - № 7, s.167, st.376. - [Elektronnyi resurs]: Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80>

**Y. Kamardina, S. Kovaliov**

### **CURRENT DEVELOPMENT TRENDS OF ADMINISTRATIVE SERVICES SECTOR IN UKRAINE**

*The article analyzes the practical field of the administrative services in the current conditions of independent Ukraine.*

*The author of the article tries to expand the define "administrative service" and determine its relationship with the define "public service". In addition, it is useful to note that the administrative service today - is not only a service offered exclusively governmental agency or municipality, but also other entities with appropriate authority.*

*Summarize theoretical knowledge about the administrative services, decentralization of the authority power, administrative services centers. Identify innovations that administrative services are experienced in recent years.*

**Key words:** *public services, administrative services, public administration, decentralization, administrative services center, administrative fee.*

Стаття надійшла до редакції 22.04.2018 р.

УДК 341.1(045)

**Ю. В. Камардіна, А. Т. Русаневич**

### **СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «АГРЕСИВНА ВІЙНА» І «ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ»: СПІВВІДНОШЕННЯ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

*У статті аналізуються й уточнюються типологія понять «агресивна війна та «воєнний конфлікт». Визначено, як співвідноситься за змістовим навантаженням поняття «агресивна війна» з близькими за значенням термінами та категоріями: «війна», «воєнний конфлікт» та «збройний конфлікт». Визначено, що ведення агресивної війни становлять одну з основних загроз як для національної, так і для міжнародної безпеки. Доведено, що такі терміни, як «війна», «воєнний конфлікт», «агресивна війна» змістовно є схожими та можна говорити про їхню тотожність. Однак, у національному кримінальному праві нашої держави використовуються терміни «агресивна війна» та «воєнний конфлікт» як окремі, нетотожні поняття.*

**Ключові слова:** *агресивна війна, війна, воєнний конфлікт, збройний конфлікт.*

*Постановка проблеми.* На сьогоднішній час як в міжнародному, так і в національному законодавстві з'явилося багато термінів, пов'язаних із застосуванням військової сили, що в свою чергу викликає труднощі у тлумаченні та розумінні таких термінів, як «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», «війна». На сьогодні питання війни становлять одну з основних загроз як для національної, так і для міжнародної безпеки. Визначення зародження та історичні реалії вимагають нового осмислення змісту таких понять і категорій, як «агресивна війна» і «воєнний конфлікт». Питання

про такий злочин як війна, воєнний конфлікт, застосування збройної сили державою, межі такого застосування та правомірність залишаються актуальними як для національної, так і для міжнародно-правової доктрини та практики. Нездатність визнати межу, за якою починається і закінчується власне війна, призводить до потенційно руйнівних наслідків для тих держав, які можуть бути задіяні в майбутніх збройних конфліктах. Тому усі сторони, залучені у такий конфлікт або його врегулювання, повинні не тільки оперувати однопорядковими категоріями, а й бачити в них однаковий зміст.

Актуальність теми дослідження обумовлюється перш за все тим, що сьогодні Україна, на жаль, знаходиться у стані збройного конфлікту з нашим східним сусідом. І законом, який встановлює відповідальність за акт агресії є саме Кримінальний Кодекс України, норми якого повинні відповідати реаліям та узгоджуватися з нормами міжнародного права, перш за все, на термінологічному рівні. Труднощі у визначенні понять «агресивна війна» та «воєнний конфлікт» як міжнародному праві, так і національному праві обумовлені проблемою неоднозначності точного значення цього поняття для кожної сфери його застосування та наявністю великої кількості близьких за значенням понять, таких як збройний конфлікт, війна, збройне зіткнення, агресія, конфліктна ситуація, тощо. Тож пропонуємо визначитися з дефініцією цих понять та розглянемо співвідношення лише деяких з них.

Мета статті – розглянути і проаналізувати термінологічний апарат кримінального права України в аспекті регулювання збройних конфліктів, який став підґрунтям для формування сучасного розуміння такого міжнародного злочину як «агресивна війна» та «воєнний конфлікт».

*Аналіз останніх досліджень та публікацій.* В останні роки як на законодавчому рівні, так і науковій літературі спостерігаються дуже різні підходи до означеної проблематики. Це пояснюється переважно різницею у трактуванні змісту понять «агресивна війна» і «воєнний конфлікт». Для наукового трактування агресивної війни і воєнних конфліктів потрібно звернутися до наукових праць вітчизняних вчених, таких як: С. Ф. Денисов, К. С. Кардаш, Г. М. Яворська, В. П. Попович, В. Г. Гончаренко. Серед західних вчених, які всебічно досліджували умови, причини і чинники виникнення та ведення війни, її специфіку, стадії розвитку і функції в суспільстві, можна відмітити: Г. Гроцій, Л. Оппенгейм, Герхард Верле, Х.-П. Гассер.

Попри велику кількість публікацій з даної проблематики, можна стверджувати, що обрана тематика є надзвичайно актуальною, має теоретичне та практичне значення.

*Виклад основного матеріалу.* Як свідчить історія, наукове обґрунтування нових форм ведення збройної боротьби постійно супроводжується конфліктами із застосуванням насильства. Вихід з конфліктних ситуацій за допомогою застосування насильства, як не прикро це констатувати, залишається прикметною рисою сучасного світу. Конфлікти в ХХІ ст. набувають різних форм: збройні інциденти, воєнні акції, воєнні конфлікти, збройні конфлікти тощо. Історично першим був термін «війна», але і він по-різному трактувався вченими. Так, Гуго Гроцій зазначав, що війна є змагання силою, виключно тільки збройне зіткнення держав [1, с. 68]. Військовий теоретик Карл Клаузевіц вважав, що війна є продовженням політики іншими, насильницькими засобами [2, с. 1060]. Англійський вчений Л. Оппенгейм слушно відмічав, що «війна є зіткнення між двома або більшою кількістю держав, здійснюване за допомогою застосування їх збройних сил, в цілях подолання один одного і примусу переможеного прийняти умови миру, бажані переможцю» [3, с. 230].

Слід зазначити, що у перших міжнародно-правових актах, які закріплюють принципи міжнародного гуманітарного права, використовується саме термін «війна».

Так, наприклад, у Гаазьких конвенціях 1907 року йдеться про застосування правових норм «на випадок війни». Ще одним прикладом є Женевський протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів і бактеріологічних засобів 1925 року, який також оперує терміном «війна».

Тлумачний юридичний словник визначає термін «війна» як стан, у якому держави застосовують одна проти одної усі форми тиску з дотриманням дії законів та звичаїв ведення війни (*jus in bello*). [4, с. 85]. Популярна юридична енциклопедія, у свою чергу, дає таке тлумачення терміну «війна» – збройну боротьбу між державами (їх коаліціями) або соціальними, етнічними та іншими спільнотами; соціальне явище, одна з форм розв'язання суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, а також національних, релігійних, територіальних та інших протиріч між державами, народами, націями, класами і соціальними групами насильницькими засобами [5, с. 134].

На підставі вищевикладеного можна сформулювати таке визначення терміну «війна» – це організований конфлікт з використанням зброї для ураження живої сили противника міжнародного або внутрішньодержавного характеру, який супроводжується розривом дипломатичних, економічних, культурних та інших відносин між учасниками такого протистояння та виступає однією з форм розв'язання суспільно-політичних, економічних, національних, релігійних, територіальних та інших протиріч між державами, народами, націями, класами і соціальними групами насильницькими засобами. Таким чином, термін «війна» розуміється виключно як протистояння з використанням «класичної» зброї: вогнепальної, холодної, запальної, металеві, ракетної зброї, артилерійського озброєння та зброї масового ураження (ядерної, хімічної, біологічної). З цього приводу Г. М. Яворська зазначає, що сьогодні війну трактують як насамперед фізичний, матеріальний феномен – це зброя (танки, літаки, ракети, кораблі тощо), її застосування, нанесення ударів, захисні дії, руйнування об'єктів. Людські втрати, загибель військових та цивільних у ході конфлікту, також належать до фізичної сфери [6, с. 42].

Але на сьогодні класичне розуміння терміну «зброя» відійшло в минуле. Під зброєю розуміємо не тільки сукупність технічних пристроїв, що використовуються для ураження живої сили противника, його техніки та споруджень, а й інформаційний, економічний, політичний вплив, засоби якого справедливо вважають відповідною зброєю. Дійсно, сьогодні війна перестала асоціюватися виключно із «класичним» збройним протистоянням двох держав і доцільне буде використання таких словосполучень як інформаційна війна, ідеологічна війна, економічна війна і т.д. Але саме поняття «війни» все ж таки залишається вузьким і буде означати конфлікт саме у фізичному вимірі.

Поряд з терміном «війна» все частіше починає використовуватися інший термін – «воєнний конфлікт». Тож що означає цей термін і як він співвідноситься з поняттям «війна»?

З позиції міжнародного права воєнний конфлікт – це форма вирішення міждержавних та внутрішньодержавних протиріч із двостороннім використанням військового насильства [7, с. 38]. І в цьому визначенні ми бачимо змістовну тотожність з визначенням терміну «війна». Справедливим буде зазначити, що сьогодні у сучасному міжнародному праві терміни «війна» та «воєнний конфлікт» вживаються як синоніми. Але в даному випадку мова йде не лише про усталене використання, а й дійсну тотожність, синонімічність даних термінів.

Найбільшої уваги заслуговує термін «збройний конфлікт». У Женевських конвенціях 1949 р. поряд з терміном «війна» використовують вираз «міжнародний збройний конфлікт» і «неміжнародний збройний конфлікт». У зв'язку зі зміною

підходу до розуміння терміну «війна», його неспроможністю охопити різні види збройних протистоянь, що не підпадають під поняття війни, в другій половині ХХ століття відбувається відмова від терміну «війна» в його первісному розумінні. Замість нього починають використовувати термін «збройний конфлікт». І дуже часто термін «збройний конфлікт» використовують як синоніми з поняттям «воєнний конфлікт», який, як ми визначились, є тотожним поняттю «війна». Таким чином відбувається підміна понять, і такий підхід є помилковим, адже кожен з цих термінів має своє окреме визначення та зміст. Пропонуємо проаналізувати різні точки зору з приводу визначення цього терміну.

Сьогодні, на жаль, не має чіткого визначення терміну «збройний конфлікт» у міжнародному гуманітарному праві. М. О. Акімов стверджує, що поняття збройного конфлікту необхідно розуміти у значенні Стокгольмського міжнародного інституту досліджень миру як використання озброєнь і бойової техніки між збройними силами двох або більше урядів, або одного уряду і мінімум однієї організованої озброєної групи, в результаті чого протягом одного календарного року щонайменше 1000 осіб втрачають свої життя, а причиною конфлікту є діяльність уряду та/або територіальні претензії [8, с. 2].

Проте, Міжнародний комітет Червоного Хреста у коментарі до Женевських конвенцій 1949 р. визначив, що тривалість конфлікту і кількість жертв не мають значення [9, с. 437]. На підтримку цієї точки зору В.Ю. Калугін зазначає, що достатньо одного потерпілого корабельну аварію або військовополоненого. Таку ж позицію відстоюють Х. П. Гассер і Ж. Пікте, які вважають, що як тільки в руках збройних сил однієї з держав опиняються поранені, полонені або цивільні особи іншої держави, протиборчі сторони відразу ж повинні дотримуватися норм відповідної конвенції з міжнародного гуманітарного права [10, с. 33].

Не погоджуючись з думкою М. О. Акімова, В. А. Батирь зазначає, що для визнання збройного конфлікту таким не потрібні ні будь-який мінімальний рівень насильства, ні бойові дії, ані контроль над територією противника і т.п. При цьому бойові дії можуть бути дуже незначними або навіть не мати місця взагалі [11, с. 22].

На підтримку такої позиції слід згадати точку зору В. П. Поповича, котрий вважає, що поняття «збройний конфлікт» є ширшим, ніж такі поняття, як «війна», «військові дії» та «воєнний конфлікт». Також він дає таке визначення терміну «збройний конфлікт» – це один з видів соціальних конфліктів, що виникає між державами (міжнародний збройний конфлікт) або між збройними силами, або іншими організованими збройними групами однієї держави, які, перебуваючи під відповідальним командуванням, контролюють частину її території (не міжнародний збройний конфлікт), характеризується високим рівнем розвитку протиріч у відносинах між ними та вирішується за допомогою використання зброї [12, с. 31-32].

Повністю підтримуючи останню точку зору, хотілося б її доповнити тим, що під збройним конфліктом розуміємо будь-яке збройне зіткнення противників, незалежно від того, чи носить воно політичний, інформаційний, економічний, релігійний характер, чи має локалізований чи міжнародний характер. Таким чином, вбачаємо відмінність між термінами «війна», «воєнний конфлікт» та «збройний конфлікт», яка полягає у тому, що останнє поняття змістовно є набагато ширше попередніх двох. Це полягає у тому, що збройний конфлікт включає в себе протистояння на політичному, економічному, інформаційному, культурному фронтах, а також включає зіткнення збройних сил противників у фізичному вимірі. Що стосується понять «війна», «воєнний конфлікт», то вони характеризують лише протистоянням на полі бою в прямому сенсі. І тільки такі словосполучення, як «політична війна», «інформаційна війна», «економічна

війна», «релігійна війна» у своїй сукупності будуть змістовно співпадати з терміном «збройний конфлікт».

Українське законодавство також не оминуло своєю увагою питання збройної агресії. Так, ст. 436 Кримінального Кодексу України забороняє «публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту, а також виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів» та встановлює відповідальність за такі дії. Окрім цього, ст. 437 передбачає відповідальність за «планування, підготовку або розв'язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, а також участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій». Частина 2 цієї статті встановлює відповідальність за «Ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій» [13].

Таким чином, бачимо, що Кримінальний Кодекс України оперує тільки двома поняттями – «агресивна війна» та «воєнний конфлікт», з чого ми можемо зробити висновок, що «агресивна війна» та «воєнний конфлікт» в кримінальному праві України є окремими поняттями, кожне з яких має свій зміст. І це положення йде врозрід з тим висновком, який ми зробили вище, а саме те, що поняття «війна» та «воєнний конфлікт» є тотожними поняттями.

Українське кримінальне законодавство, описуючи злочинність актів агресії, вживає термін «агресивна війна», в міжнародному ж праві використовується термін «агресія». Така розбіжність зумовлює потребу в вирішенні питання як співвідносяться ці два терміни. Ми підтримуємо думку О. В. Малахової та О. Г. Кібальника, які зазначають, що національне кримінальне законодавство, описуючи злочинність актів агресії, вживає термін «агресивна війна». Однак, немає сумнівів у тому, що терміни «агресія» і «агресивна війна» тотожні, що прямо випливає з норм міжнародного права [14, с. 35; 15, с. 10]. На даний час правовою основою для розуміння агресії за загальним міжнародним правом є резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Визначення агресії» від 14 грудня 1974. Згідно з нею під агресією слід розуміти застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави або будь-яким іншим чином, що несумісний зі Статутом ООН [16].

Таким чином, з термінологічної точки зору, війна може бути визначена «агресивною», якщо вона знаходиться у протиріччі з міжнародним правом. Таке порушення встановлюється за станом міжнародного права на момент його вчинення; тобто, за визначенням, агресією не можуть бути заходи, прийняті відповідно з Главою VII Статута ООН, або самозахист відповідно до статті 51 Статуту.

Також слід відзначити, що не будь-яке військове використання збройної сили є агресивною війною. Навпаки, для кваліфікації в якості війни застосування сили повинно досягти певного рівня і інтенсивності [17, с. 158]. Для визначення необхідного рівня військової сили слід звертатися до рішень Нюрнберзького і Токійського трибуналів. У цих рішеннях не наводяться абстрактні визначення агресивної війни, але ключові критерії можна витягти з дискусій у відповідних справах.

Для наявності війни необхідний початок військових дій певною мірою інтенсивності, але не формальне оголошення війни. Формальна концепція війни, заснована на волі сторін створити стан війни, довела свою неспроможність ще в період до початку Другої світової війни. Прикладом може виступати Нюрнберзький трибунал, коли розглядалася окупація Данії Німецьким рейхом як агресивна війна, хоча і німецький, і датський уряди наполягали після вторгнення вермахту в Данію, що стану війни не було.

Зміст терміну «агресивна війна» також переконливо визначає діапазон актів

агресії, криміналізованих відповідно до міжнародного звичаєвого права. Акти агресії меншій мірі інтенсивності не є злочинними, навіть якщо вони порушують статтю 2 (4) Статуту ООН або викликають реакцію в порядку самооборони відповідно до статті 51. Таким чином, багато агресивні акти, згадані в Резолюції Генеральна Асамблея ООН про визначення агресії, не тягнуть кримінальної відповідальності з відповідно до міжнародного звичаєвого права.

Тож, проаналізувавши таке визначення терміну «агресія» на міжнародному рівні, можемо з впевненістю стверджувати, що воно є синонімом визначенню поняття «війна», яке ми запропонували вище. Таким чином, можемо зробити висновок, що такі терміни, як «війна», «воєнний конфлікт», «агресивна війна», «агресія» змістовно є схожими та можна говорити про їхню тотожність. Не зважаючи на це, Кримінальний Кодекс нашої держави використовує терміни «агресивна війна» та «воєнний конфлікт» як окремі, нетотожні поняття.

Дуже суперечливим є коментар до ст. 436, а саме визначення різниці між згадуваними поняттями. Так, «агресивна війна і воєнний конфлікт є видами актів агресії, які відрізняються між собою, зокрема, масштабами дій, і передбачають застосування державою чи від її імені збройних сил першою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави або народу (нації). При цьому будь-який спір, що виникає між двома державами і викликає введення в дію збройних сил, є воєнним (збройним) конфліктом, незалежно від його тривалості, наслідків чи факту заперечення однією із сторін наявності стану війни» [18].

По-перше, складно погодитись з тим, що агресивна війна та воєнний конфлікт відрізняються масштабом дій, адже, як ми з'ясували, вони є абсолютно тотожними. Окрім цього, в коментарі не вказується, яка саме з цих дій є масштабнішою, ми можемо тільки здогадуватися.

По-друге, в такому визначенні поняття «воєнного конфлікту» ототожнюється з поняттям «збройного конфлікту», що є неприпустимим. Термін «збройний конфлікт» є набагато ширшим змістовно та включає в себе багато складових: економічну, інформаційну, збройно-технічну, політичну, релігійну, дипломатичну тощо. Воєнний конфлікт є протистоянням виключно у фізичному вимірі, тобто включає в себе тільки збройно-технічний компонент.

Таким чином, можемо стверджувати, що викладення ст. 436, 437 у чинній редакції з таким змістовним наповненням, яке викладено в коментарі є абсурдним та потребує змін.

Поняття «збройного конфлікту» в кримінальному законі відсутнє. Проте були спроби внесення цього терміну у КК України. Так, 23.09.2010 був винесений на розгляд законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» (щодо приведення кримінального законодавства України у відповідність до норм міжнародного гуманітарного права) було запропоновано ст. 436 «Пропаганда війни» та 437 «Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни» викласти у новій редакції, основним аспектом якої є заміна таких понять, як «агресивна війна», «воєнний конфлікт» та «агресивні воєнні дії» поняттям «збройний конфлікт» із розкриттям його змісту у примітці до ст. 436. В пояснювальній записці до цього проекту така заміна пояснюється тим, що у вказаних статтях дещо порушена термінологічна єдність, що може ускладнити їх практичне застосування. Але цей законопроект не був підтриманий.

*Висновки.* В якості шляху вирішення такої проблеми пропонуємо викласти диспозицію ст. 436 Кримінального Кодексу України у наступній редакції: «Публічні

заклики до розв'язування збройного конфлікту, а також виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів», та ст. 437 «1. Планування, підготовка або розв'язування збройного конфлікту, а також участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій. 2. Ведення збройного конфлікту».

Такі зміни до кримінального законодавства України, по-перше, дозволять стверджувати, що українська нормативно-правова база щодо регулювання збройних конфліктів відповідає та узгоджується з нормами міжнародного гуманітарного права, а, по-друге, надасть можливість притягнути до відповідальності винного суб'єкта, адже сьогодні збройні конфлікти представляють собою не лише суто збройно-технічне протистояння (війна, воєнний конфлікт), а й протистояння на політичному, інформаційному, економічному, культурному фронтах без використання класичної зброї. А тому саме термін «збройний конфлікт» є найбільш чітким та ширшим терміном, який включає в себе всі перелічені складові.

#### Список використаної літератури

1. Гроций Г. О праве войны и мира. Москва: Ладомир, 1994. 868 с. ; Grocij G. O prave vojny i mira. Moskva: Ladoimir, 1994. 868 s.
2. Ермишин О. Афоризмы. Золотой фонд мудрости. Москва: Просвещение, 2006. 169 с. ; Ermishin O. Aforizmy. Zolotoj fond mudrosti. Moskva: Prosveshchenie, 2006. 169 s.
3. Оппенгейм Л. Международное право. Том II: Война. Нейтралитет. Полутом 2/ Л.Оппенгейм; Перевод с английского А.А. Санталова и В.И. Шиганского. М.: Издательство иностранной литературы, 1950. 498 с. ; Oppengejm L. Mezhdunarodnoe pravo. Tom II: Vojna. Nejtralitet. Polutom 2/ L.Oppengejm; Perevod s anglijskogo A.A. Santalova i V.I. SHiganskogo. M.: Izdatel'stvo inostranoj literatury, 1950. 498 s.
4. Юридичні терміни: тлумачний словник / за ред. В.Г. Гончаренка. 2-ге вид., стереотипне. К.: Либідь, 2004. 320 с. ; Iurydychni terminy: tlumachnyi slovnyk / za red. V.H. Honcharenka. 2-he vyd., stereotypne. K.: Lybid, 2004. 320 s. Populiarna yurydychna entsyklopediia/ [V. K. Hizhevskiy, V. V. Holovchenko, E. F. Demskyi ta in.; ker. V. S. Kovalskiy]. K.: Yurinkom Inter, 2003. 527 s.
5. Популярна юридична енциклопедія/ [В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, Е. Ф. Демський та ін.; кер. В. С. Ковальський]. К.: Юрінком Інтер, 2003. 527 с. ;
6. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. Стратегічні пріоритети. 2016. № 4 (41). С. 41-48. ; Iavorska H. M. Hibrydna viina yak dyskursyvnyi konstrukt. Stratehichni priorytety. 2016. № 4 (41). S. 41-48.
7. Закомолдин Р. В. Преступления против военной службы и военные преступления: Словарь-справочник. М.: NOTA BENE, 2010. 120 с. ; Zakomoldin R. V. Prestupleniya protiv voennoj sluzhby i voennye prestupleniya: Slovar'-spravochnik. M.: NOTA BENE, 2010. 120 s.
8. Акимов Н. А. Вооружённые конфликты: понятие, виды, причины и способы разрешения. Военно-юридический журнал: Федеральное издание. 2010. № 4. С. 25. ; Akimov N. A. Vooruzhyonnye konflikty: ponyatie, vidy, prichiny i sposoby razresheniya. Voенno-yuridicheskij zhurnal: Federal'noe izdanie. 2010. № 4. S. 25.
9. Герхард Верле. Принципы международного уголовного права: учебник. Феникс; М.: ТрансЛит, 2011. 910 с. ; Gerhard Verle. Principy mezhdunarodnogo ugolovnogo prava: uchebnik. Feniks; M.: TransLit, 2011. 910 s.

10. Гассер Х.-П. Международное гуманитарное право. Введение. М.: Изд-во Междунар. ком. Красного Креста, 1999. 128 с. ; Gasser H.-P. Mezhdunarodnoe gumanitarnoe pravo. Vvedenie. M.: Izd-vo Mezhdunar. kom. Krasnogo Kresta, 1999. 128 s.
11. Батырь В. А. Международное гуманитарное право: Учебно-методический комплекс. М.: Московская академия экономики и права, 2007. 121 с. ; Batyr' V. A. Mezhdunarodnoe gumanitarnoe pravo: Uchebno-metodicheskij kompleks. M.: Moskovskaya akademiya ehkonomiki i prava, 2007. 121 s.
12. Попович В. П. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права у кримінальне законодавство України: автореф. дис. ... канд. юр. наук. Львів, 2010. 120 с. ; Popovych V. P. Implementatsiia norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava u kryminalne zakonodavstvo Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yur. nauk. Lviv, 2010. 120 s.
13. Кримінальний Кодекс: Закон України, Кодекс від 05.04.2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ; Kryminalnyi Kodeks: Zakon Ukrainy, Kodeks vid 05.04.2001 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. № 25-26.
14. Кибальник А. Г. Уголовная ответственность за агрессию. Уголовное право, 2004. № 3. С. 35-37. ; Kibal'nik A. G. Ugolovnaya otvetstvennost' za agressiyu. Ugolovnoe pravo, 2004. № 3. S. 35-37.
15. Малахова О. В. Агрессия как преступление по национальному и международному уголовному праву : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Ставрополь, 2003. 20 с. ; Malahova O. V. Agressiya kak prestuplenie po nacional'nomu i mezhdunarodnomu ugovnomu pravu : avgoref. diss. ... kand. yurid. nauk. Stavropol', 2003. 20 s.
16. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН «Определение агрессии» (14 дек. 1974 г.). URL: [http://zakonl.rada.gov.ua/laws/show/995\\_817](http://zakonl.rada.gov.ua/laws/show/995_817) ; Rezolyuciya General'noj Assamblei OON «Opredelenie agressii» (14 dek. 1974 g.). URL: [http://zakonl.rada.gov.ua/laws/show/995\\_817](http://zakonl.rada.gov.ua/laws/show/995_817)
17. A. Cassese, International Criminal Law, Oxford, Oxford University Press, 2003, pp. 472. ;
18. Коментар до Кримінального кодексу України. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/> ; Komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/>

**Y. Kamardina, A. Rusaneych**

**SATISFACTION OF «AGGRESSIVE WAR» AND «MILITARY CONFLICT»:  
RELATIONSHIP AND INTERNATIONAL LEGAL ASPECTS**

*The article analyzes and refines the typology of concepts "aggressive war and "military conflict". The ratio of the concept of «aggressive war» with the close meaning of the terms and categories «war», «military conflict» and «armed conflict» is determined. The conduct of an aggressive war is one of the main threats to both national and international security is determined. It is proved that the terms such as «war», «war conflict», «aggressive war» are substantially similar and one can speak of their identity. However, in the national criminal law of our country the terms «aggressive war» and «military conflict» are used as separate, non-identical concepts.*

**Key words:** aggressive war, war, military conflict, armed conflict.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2018 р.